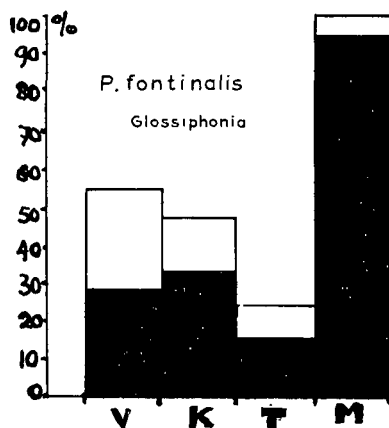

Fig. 3

Reacties van *Physa fontinalis*
op aanraking met
Glossiphonia complanata,
uitgedrukt in procenten van
het aantal aanrakingen.

V = voet, K = kop, T = tentakels,
M = mantelrand-aanhangsels
'Afweer-reactie' met wit,
'Vlucht-reactie' met zwart aangegeven

de 'afweer-reactie' (wit) en de 'vluchtreactie' (zwart), als een bepaald deel van het lichaam met een bloedzuiger werd aangeraakt. 'Vlucht-reactie' volgend op 'afweer-reactie' is als 'vlucht-reactie' geboekt. De mantelrandaanhangsels blijken de meest gevoelige delen van het lichaam te zijn. Bij aanraking van deze aanhangsels trad altijd een reactie, meestal een 'vluchtreactie', op.

Tekeningen van de auteur

A. van Frankenhuyzen

Aangezien hydrobiologische onderwerpen in Natura slechts zelden aan de orde komen, leek het mij de moeite waard eens de aandacht te vestigen op deze 'samenleving' van twee algemene soorten van zoetwaterdieren.

Literatuur:

Basteria 21 (1957):38-45. Engelse tekst.

Adres van de schrijver:

De Heidekever (*Lochmaea suturalis* Thoms.)

Wie in de nazomer van 1972 op fraaie bloeiende heidevelden had gehoopt, is in vele gevallen teleurgesteld. In plaats van mooie paarse heide werd vaak een eentonige bruine vlakte aangetroffen. Verscheidene natuurvrienden en imkers vroegen mij wat er nu precies aan de hand was. Sommigen, die wel wisten dat de bruinverkleuring een gevolg was van aantasting door de Heidekever, wilden graag iets over de levenswijze van die kever weten.

Opgemerkt dient te worden dat de biologie van de kever indertijd door de heer Blankwaardt van het R.I.N. is onderzocht. In zijn publicatie wijst hij er op, dat verwaarloosde heidevelden voorbestemd zijn om vroeg of laat door de Heidekever te wor-

den vernield. Dat vernielingsproces kan rigoureuus zijn. Een door heidekevers geruïneerd veld heeft soms wel 10 jaar nodig om zich te herstellen. Goed onderhouden heidevelden, die tijdig verjongd zijn, lopen echter praktisch geen gevaar.

De Heidekever heeft voor zijn voortplanting een vochtig milieu nodig. Hoe ouder de heide is, hoe meer strooisel zich op de bodem ophoopt, des te gunstiger wordt het milieu voor de heidekever. Als de grond tevens met mossen begroeid raakt, die tussen de heideplanten een tapijt gaan vormen, dan zijn er zelfs ideale levensvoorwaarden voor de heidekever geschapen. De eieren moeten namelijk, willen zij uitkomen, op vochtige plaatsen worden gelegd.

Bij gunstig weer vindt in april de eiafzetting plaats. De eieren worden vaak in de grond verborgen, onder mossen e.d., maar zij worden ook aan de stammetjes van de heide afgezet. Ze zijn ca 1 millimeter lang, ovaal en geel van kleur. Na 2 à 3 weken komen de larven uit de eieren. De larve is geel-groen met donkere wratten en heeft drie paar borstpoten. Zij zijn zeer vraatzuchtig: ze vreten aan de blaadjes van de heideplanten. Als de diertjes na enkele weken volgroeid zijn, laten zij zich op de grond vallen en gaan daar in een uitholling tot verpopping over.

De jonge kevers verschijnen dan in augustus of september, de laatste in oktober. Als de herfst intreedt, gaan de kevers zich verschuilen. Zij kruipen dan onder het strooisel om als inactief insekt de winter door te brengen. In het voorjaar komen de kevers weer te voorschijn. Volgens Blankwaardt worden zij actief als de temperatuur in maart boven 10° stijgt. De kevers vreten dan aan de heideblaadjes. In het voorjaar kan men de kevers in grote aantallen op de heidevelden aantreffen. Zij laten zich bij verontrusting direct vallen. Men moet de kevers zeer voorzichtig benaderen, wil men ze observeren. Tegen de zon in kan men een kever wel verrassen, omdat men dan geen schaduw over het insekt werpt. Op een dergelijke wijze zag ik kans een kever te fotograferen. De kever is ca 5 millimeter groot, olijfgroen, soms geelgroen.

Resumerend stellen wij vast, dat de schade wordt veroorzaakt door:

- a. de kevers in het voorjaar,
- b. de larven in de zomer,
- c. de kevers in de nazomer.

De aantasting door de heidekever kan voorkomen worden door er voor te zorgen, dat de heidestruiken niet te oud worden. Regelmatig afmaaien en periodiek afbranden zal de heide tijdig dwingen zich te verjongen. Het milieu voor de kever wordt daardoor ongunstig gemaakt: strooiselvorming en het ontstaan van een mostapijt wordt immers voorkomen.

In de 'goede oude tijd' werd de heide regelmatig gemaaid, afgeplagd en door schapen afgegraasd. Heidekeverplagen behoorden vroeger dan ook tot de uitzonderingen.

Het is zeker de moeite waard, de steeds zeldzamer wordende heidevelden door een goed beheer te vrijwaren voor aantasting door de Heidekever. Het bestaan van onze heidevelden hangt er van af.

Literatuur:

Blankwaardt, H.F.H., 1968. De heidekever. Tijdschrift der Koninklijke Nederlandse Heide-maatschappij, pag. 477-482.

Foto van de schrijver

Adres van de schrijver:

Heidekever